

Et markant løft af viden- baseret innovation og iværksætteri i Danmark

Anbefalinger fra Taskforce for styrket
viden- og teknologioverførsel

Et markant løft af videnbaseret innovation
og iværksætteri i Danmark

November 2025

Uddannelses- og Forskningsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
Tel.: 7231 7800

ufs@ufm.dk
www.ufm.dk

ISBN 97887-85420-00-8

Publikationen kan hentes på
ufm.dk/publikationer

Indhold

Forord.	1
Nøgletal om viden- og teknologioverførsel	3
Taskforcens ambitioner for en styrket viden- og teknologioverførsel	5
Oversigt over anbefalinger	7
Innovation som kerneopgave	8
Bedre rammer for iværksætteri og erhvervssamarbejde på campus	12
Attraktive vilkår ved udnyttelse af opfindelser fra forskningen	18
Mere samarbejde mellem forskningsinstitutioner og kapitalmarkedet	24
Medlemmer af Taskforcen.	28

Bilag 1 - Standardaftale Model A1 og A2

Bilag 2 - Standardaftale Model B1 og B2

Bilag 3 - Læsevejledning (Guide to University Standard Licensing Models A and B)

Forord

Vi lever i en tid, hvor verden forandrer sig med stigende hast. Geopolitiske spændinger, teknologiske gennembrud, klimaforandringer og aldrende befolkninger stiller os over for udfordringer, som ikke kan løses med gårsdagens værktøjer og måder at gøre tingene på. Vi har brug for fornyelse med løsninger, der bygger på forskningsmæssige nybrud og en innovationskraft, som kan skabe vækst og arbejdspladser og et mere bæredygtigt samfund – ikke bare i Danmark, men i hele Europa.

Som Draghi-rapporten fra 2024 tydeligt fremhæver, er Europas konkurrenceevne under pres. Vi ser ind i en global kamp om den teknologiske førerposition, hvor USA og Asien – med Kina og Japan i spidsen – investerer massivt i kommercialiseringen af ny viden og i udviklingen af strategiske teknologier, der vil forme fremtidens samfund i hele verden. Europa risikerer at sakke bagud – økonomisk, geopolitisk, kulturelt – hvis vi ikke formår at omsætte vores stærke forskning til nye løsninger, virksomheder og en vækstmodel, hvor innovation og teknologisk udvikling er drivkraften. Selvom der er tegn på, at EU er ved at vågne med tiltag som Startup- og Scaleup-strategien fra foråret 2025 og den kommende EU Innovation Act, må Danmark handle i egen ret. For på trods af tiltagene er udfordringerne det seneste år blot blevet endnu større, og EU befinder sig i dag i en endnu mere vanskeligt situation, end da Draghis rapport udkom.

Danmark står grundlæggende stærkt. Vi er en stolt forskningsnation med international gennemslagskraft og verdensførende miljøer inden for blandt andet life science, fødevarer, kvanteteknologi, klima- og miljøteknologi og meget mere. Vi investerer massivt i forskning og uddannelse, og vi er blandt de mest innovative lande i Europa. Men vi er stadig ikke gode nok til at kommercialisere forskning, skabe nye højteknologiske vækstvirksomheder og til at sætte os tungt på udviklingen af strategiske teknologier i det omfang, vores viden og forskning berettiger os til. Hvis vi skal fastholde og udbygge vores position, skal vi være i stand til bedre at koble forskning, innovation, iværksættere, virksomheder og kapital tættere, på tværs af sektorer, og vi skal kunne arbejde hurtigere sammen.

Med iværksætterpakken fra 2024, hvor ambitionen er, at Danmark skal være et iværksætterland i verdensklasse, har regeringen blandt andet taget initiativ til at nedsætte en taskforce for styrket viden- og teknologioverførsel. Taskforcens opgave har været at komme med anbefalinger til, hvordan barrierer, der forhindrer idéer og forskningsresultater i at blive omsat til konkrete løsninger, iværksætteri, virksomheder og arbejdspladser, kan nedbrydes. Vi har i taskencen arbejdet sammen på tværs af forskningsinstitutioner, virksomheder, iværksættere, fonde og myndigheder mhp. at finde ud af, hvordan vi forenkler, ensarter og skaber mere transparens i virksomhederne og iværksætternes møde og samarbejde med forskningsinstitutionerne. Vores fælles mål har været, at de danske forskningsinstitutioner skal danne rammen om internationalt førende innovative miljøer, hvor mere forskning kommercialiseres og flere nye virksomheder skabes med afsæt i forskning.

Taskforcens anbefalinger er et direkte svar på Draghi-rapportens kald til konkret handling. Draghi peger på behovet for at styrke Europas innovationskraft, skabe bedre adgang til kapital, og styrke forskningsinstitutionernes rolle som motorer for innovation og videnbaseret vækst. Vi peger på behovet for væsentligt enklere og mere attraktive rammer på campus, hvor iværksættere og virksomheder kan få adgang til viden, faciliteter og innovationsmiljøer. Samtidig anbefaler vi standardiserede og mere lempelige vilkår for udnyttelse af forskningsbaserede opfindelser, så nye virksomheder kan komme lettere og hurtigere

i gang. Endelig sætter vi fokus på at bygge stærkere broer til kapitalmarkedet, så flere startups kan skalere og vokse sig internationale. Men det kræver alt sammen, at vi som samfund står ved en højere risikoappetit – at vi tør prøve de nye modeller af, velvidende at ikke alt er perfekt fra start, og at tempo, forsøg, fejl og eksperimenter er nødvendige for at omsætte mere af vores forskning til innovation og skabe resultater hurtigere. Som Draghi understreger, skal Europa levere resultater på måneder, ikke år.

Hvis disse anbefalinger føres ud i livet, kan Danmark stå helt fremme i Europa. Vi kan være blandt de lande, der ikke blot har forskningsmæssig excellence, men også viser vejen til, hvordan forskning kan omsættes til innovation, vækst, arbejdspladser og teknologisk suverænitet. Vi kan hjælpe med at forny den europæiske vækstmodel, så den bygger på innovation og på udviklingen af de kritiske teknologier, der skal sikre vores konkurrenceevne i fremtiden.

Det er min ambition, at innovation skal være en del af forskningens DNA og i langt højere grad være fødekæde for nye løsninger og virksomheder, og at forskningsinstitutionerne skal være naturlige samlingspunkter for forskere, studerende, iværksættere, virksomheder og investorer. Vi skal skabe campusområder, der udvikler sig til levende innovationsdistrikter, hvor idéer og risikovillig kapital kan udveksles på tværs af fag og sektorer, og hvor vi tør tage risici og eksperimentere sammen. Og vi skal sikre, at broen mellem forskning og kapitalmarked fungerer, så flere danske startups kan vokse til europæiske scaleups og globale markedsaktører.

Jeg vil gerne takke taskforcens medlemmer for deres store og - i opgavens ånd - fokuserede indsats. Vores arbejde viser på fornemmeste vis den danske model, at når der samarbejdes på tværs af sektorer, findes der gode løsninger i krydsfeltet mellem bedre lovgivning, bedre praksis og nye samarbejdsmodeller. Nu handler det om at føre anbefalingerne ud i livet med tempo og konsekvens, så de ikke blot forbliver ord på papir, men hurtigt omsættes til resultater. Lykkes vi med det, vil dansk forskning og innovation kunne spille en endnu større rolle i at sikre Danmarks fremtid.

David Dreyer Lassen



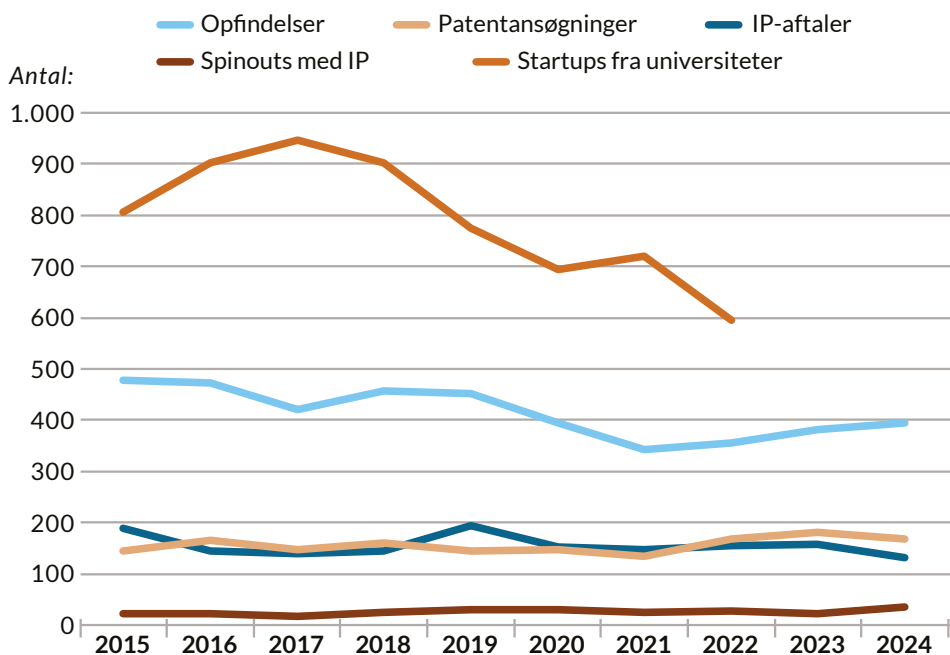
Formand for Taskforce for styrket viden- og teknologioverførsel

Nøgletal om viden- og teknologioverførsel

Danske universiteter og forskningshospitaler yder et væsentligt bidrag til innovation. Over de seneste ti år har institutionerne samlet indgået mere end 30.000 aftaler om forsknings-samarbejde med private virksomheder. Deres forskere har genereret godt 4.000 opfindelser, og der er indgået godt 1.500 aftaler om salg af patenter og licenser. Samtidig er der etableret næsten 8.000 startups af forskere, nyuddannede dimittender og studerende fra universiteterne.

Der er potentiale for mere, men udviklingen er stagnerende og på nogle parametre nedadgående. Det gælder navnlig antallet af opfindelser, forskningsaftaler og startups. Antallet af spinouts baseret på IP-aftaler er voksende, men fra et beskedent udgangspunkt – fra knap 20 nye spinouts i 2015 til knap 30 i 2024.

Udvikling i forskningsinstitutionernes viden- og teknologioverførsel, 2015-2024



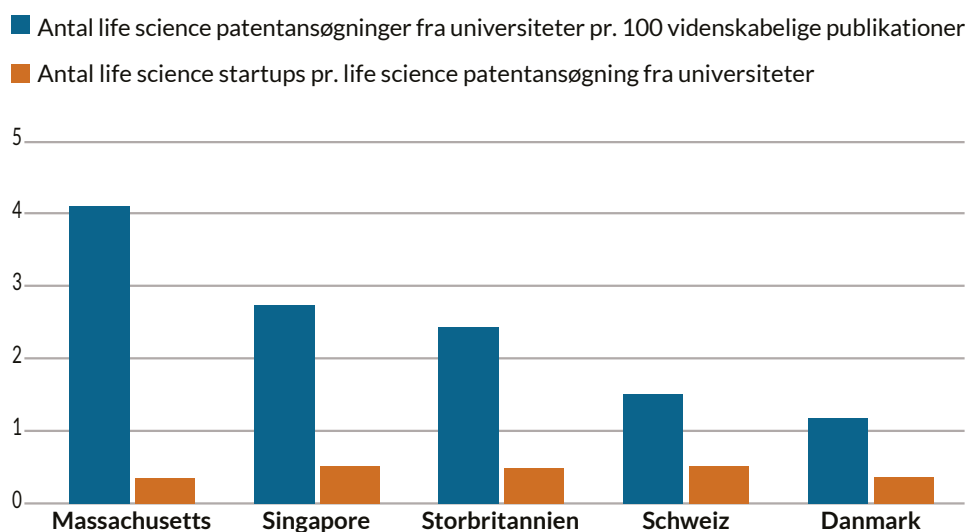
Kilde: Kommercialiseringsstatistikken, Uddannelses- og Forskningsstyrelsens datavarehus.

IRISgroup 2024: "Når forskning og uddannelse bliver til nye virksomheder - Analyse af iværksætteri på danske universiteter."

I international sammenligning kan Danmark måle sig med de bedste i EU, målt på universiteternes patentaktivitet og antallet af IP-aftaler. Derimod er Danmark ikke på niveau med globalt førende hightech regioner og lande, når det gælder teknologioverførsel.

For eksempel ligger Danmark langt bagud i forhold til Massachusetts, Singapore, Schweiz og Storbritannien, når der måles på, hvor mange life science patentansøgninger, der er indgivet fra universiteter sammenholdt med antallet af videnskabelige life science publikationer. Samtidig ligger Danmark lavt, når der måles på, hvor mange life science startups, der er etableret per life science patentansøgning fra universiteter.

Kommercialisering af life science forskning i Danmark versus udvalgte internationalt førende life science regioner (2015-2019)

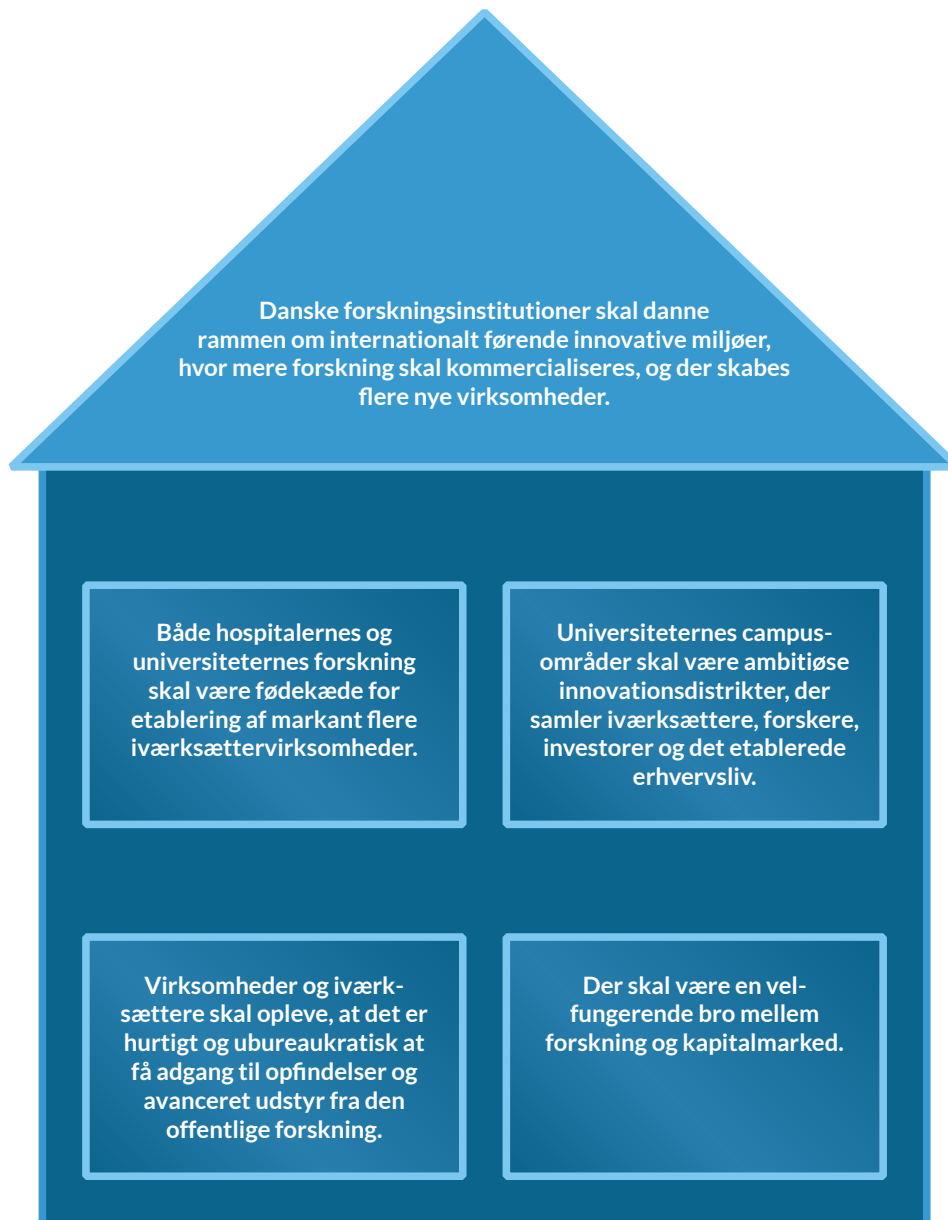


Kilde: *Untap the Startup Potential "A comparative review of the Danish life science Startup Ecosystem, Damvad Analytics, marts 2022 (study commissioned by BioInnovation Institute (BII) and Novo Nordisk Fonden)."*

Det er et billede, der kræver handling. Viden- og teknologioverførslen fra danske universiteter og forskningshospitaller skal løftes til et helt nyt niveau.

Taskforcens ambitioner for en styrket viden- og teknologioverførsel

Taskforcen har defineret en række ambitioner, som skal indfri potentialet for den viden-baserede innovation. Ambitionerne er skitseret i den følgende figur.



Den overordnede ambition er, at de danske forskningsinstitutioner i højere grad end i dag skal danne rammen for internationalt førende innovative miljøer, hvor forskningen bliver kommercialiseret og er med til at skabe flere virksomheder. Danmark skal være med til at sætte nye standarder for, hvordan det bedst kan gøres.

Det er også ambitionen, at universiteternes og hospitalernes forskning skal være fødekæde for etablering af markant flere iværksættervirksomheder. Innovation skal for alvor være en del af forskningsinstitutionernes DNA, og effekten skal kunne måles i form af flere virksomhedsetableringer og økonomisk vækst inden for nye lovende teknologiområder.

Det er også en ambition, at universiteternes campusområder skal kunne udgøre ambitiøse innovationsdistrikter, der samler studerende, forskere, iværksættere, virksomheder og investorer med henblik på at understøtte dialog, idéudveksling og tværfaglige gennembrud.

Taskforcen har også som ambition, at iværksættere og virksomheder skal opleve, at det er enkelt og hurtigt at få adgang til opfindelser og avanceret udstyr hos forskningsinstitutionerne. Det handler om, at der skal være attraktive økonomiske vilkår og færre administrative barrierer for iværksættere og virksomheder, der trækker på forskningsinstitutionernes resultater og faciliteter.

Sidst men ikke mindst, er det ambitionen at understøtte videnbaseret innovation i verdensklasse gennem en velfungerende bro mellem forskning og kapitalmarked. Flere startups fra forskningen skal tage rejsen videre som scaleups og globale markedsaktører.

Taskforcen har i kraft af sit kommissorium fokuseret på styrket viden- og teknologioverførsel fra universiteter og forskningshospitaller. Når der i rapporten omtales offentlige forskningsinstitutioner, er det således alene disse, der henvises til, mens for eksempel sektorforskningsinstitutioner ikke er omfattet.

Oversigt over anbefalinger

Innovation og iværksætteri skal være en kerneopgave for forskningsinstitutionerne:

1. Det skal tydeliggøres i lovgivningen, at det er en kerneopgave for de offentlige forskningsinstitutioner at understøtte vidensbaseret innovation og virksomhedsetablering.
2. Der skal opstilles nationale måltal for forskningsinstitutionernes innovationsindsats, og universiteterne bør konsekvent måles på deres vidensoverførsel til erhvervslivet.
3. Der skal etableres et dialogforum til at følge udviklingen i forskningsinstitutionernes innovationsindsats og sikre en tæt dialog med områdets interessenter.

Forskningsinstitutionerne skal have de bedst mulige rammer for at understøtte iværksætteri og erhvervssamarbejde på campus:

4. Virksomheder og iværksættere skal integreres på universiteternes campus. Det kræver udvidede muligheder for at udleje lokaler på markedsvilkår til virksomheder i forbindelse med aktiviteter relateret til universitetets formål samt bedre muligheder for at huse forskerparkfilialer.
5. Universiteternes rammer for at udbyde vidensbaserede innovations- og inkubationsaktiviteter knyttet til universiteternes formål skal styrkes og tydeliggøres i lovgivningen.
6. Virksomhedernes adgang til forskningsinfrastruktur, herunder test- og demonstrationsfaciliteter, skal lettes ved, at der udarbejdes en vejledning for hensigtsmæssige samarbejds- og finansieringsmodeller. Der skal også skabes mere gennemsigtighed og forbedret oplysning om tilgængelige faciliteter og vilkår.

Iværksættere skal have mere attraktive vilkår, når de indgår aftaler om at udnytte opfindelser fra forskningen:

7. Der skal være fælles IP-standardaftaler, som alle forskningsinstitutioner forpligtes til at tilbyde, hvilket skal gøre det hurtigere og nemmere for iværksættere at få adgang til IP.
8. Aftaler om udnyttelse af IP-rettigheder skal indgås på lempelige vilkår inden for rammerne af EU's statsstøtteregler. Det er ikke et formål med teknologioverførsel at generere overskud til institutionerne.
9. Der skal sættes et hensigtsmæssigt loft for forskningsinstitutioners ejerandel ved indskud af IP-rettigheder i spinout virksomheder
10. Det skal være mere attraktivt for forskningsinstitutionernes ansatte at engagere sig i innovation og nyttiggørelse af opfindelser.
11. Forskningsinstitutionerne skal kunne engagere sig i nyttiggørelse af viden og resultater fra alle typer af forskning, også hvor der ikke indgår patenter.

Der skal bygges stærkere broer fra forskningsinstitutioner til kapitalmarkedet:

12. Universiteterne skal via egne datterselskaber gives bedre mulighed for medejerskab af risikovillige investeringsfonde som alternativ til selv at tage ejerandele i startups.
13. Der skal sikres et varigt løft i midlerne til innovation og modning af tidlige opfindelser på forskningsinstitutionerne, der kan muliggøre en udbygning af indsatsen.

Innovation som kerneopgave

Innovation og iværksætteri skal være en kerneopgave for universiteter og forskningshospitaller.

Offentlig forskning indtager en stadig vigtigere rolle som drivkraft for dansk innovation og konkurrenceevne. Det er en positiv udvikling, som skal fortsættes og accelereres. Erfaringen fra globalt førende vækstregioner peger på, at universiteter og forskningshospitaller kan spille en endnu større rolle for innovation og etablering af nye vækstvirksomheder. Der er med andre ord et uudnyttet potentiale for at nyttiggøre viden og resultater og skabe flere virksomheder med afsæt i dansk forskning. For at indfri potentialet bør rammebetingelser for universiteterne ændres, så innovation og iværksætteri fremadrettet er en kerneopgave i universiteternes virke.

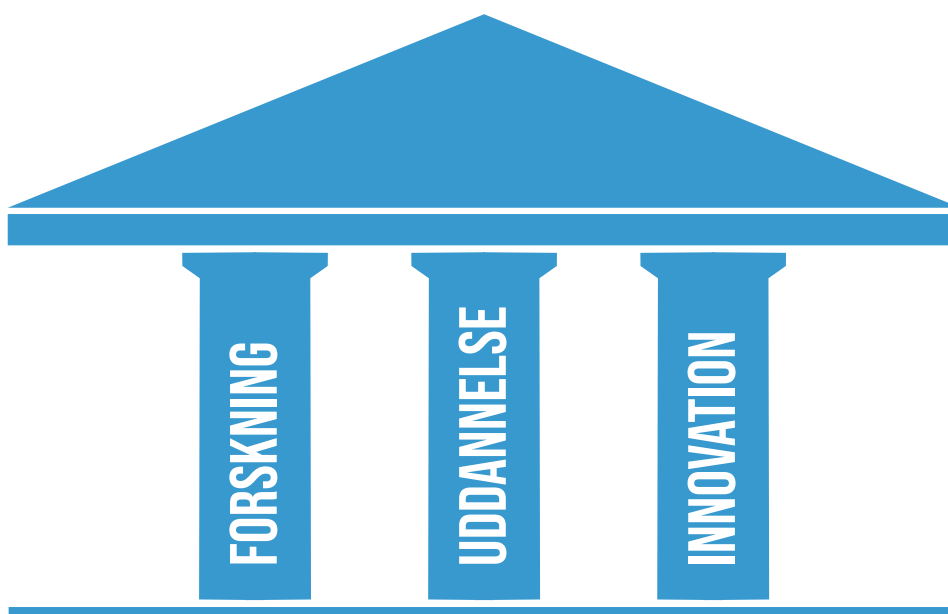
Ved den seneste evaluering af det danske forsknings- og innovationssystem i 2019 fandt det internationale evalueringspanel, at der var uklare politiske forventninger til universiteternes rolle i arbejdet med innovation. Vurderingen var, at der var behov for at tydeliggøre og prioritere innovation som en del af universiteternes mission og afklare, hvor lovgrundlaget ikke tilstrækkeligt understøtter universiteternes indsats på området. Samtidig efterlyste evalueringspanelet en større klarhed om den offentlig-private rollefordeling i forbindelse med forskerparker og inkubatorer samt et tydeligere mandat for universiteters engagement med inkubation og udlejning af lokaler og faciliteter til iværksættere. Dette udfordringsbillede er fortsat aktuelt.

Lignende observationer er gjort i Uddannelses- og Forskningsministeriets og universiteternes fælles eftersyn af institutionernes teknologioverførsel fra 2019 og i Life Science Rådets anbefalinger fra 2023 til regeringens strategi for life science.

De påpegede udfordringer afspejler, at den nuværende lovgivning om universiteters viden- og teknologioverførsel med mindre justeringer har været gældende i mere end 20 år. I den mellemliggende periode har nye innovationsformer og digitale forretningsmodeller vundet frem og skabt helt nye muligheder for etablering af videnbaserede iværksættervirksomheder. Samtidig arbejdes der i EU-regi for at øge Europas innovationskraft via mere lempelige regler for statsstøtte og ved at fjerne administrative barrierer, der er til hinder for innovative iværksættere.

Taskforcen mener derfor, at der er et presserende behov for at modernisere lovgivningen om universiteternes og forskningshospitalernes viden- og teknologioverførsel.

Moderniseringen kalder på, at det bliver en kerneopgave for universiteterne at understøtte innovation og virksomhedsetablering på lige fod med forskning og uddannelse. Som led heri er der behov for at give universiteterne langt større frihedsgrader til at arbejde med innovation og til at samarbejde endnu tættere med andre aktører, som f.eks. virksomheder, forskningshospitaller, Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter (GTS-institutter) og private fonde. Med life science-strategien fra 2024 blev det også politisk aftalt, at innovation skal være en kerneopgave i det danske sundhedsvæsen på lige fod med behandling, uddannelse og forskning.



En oprustning af universiteternes innovationsindsats betyder ikke, at den frie forskning skal nedprioriteres. Tværtimod er den frie forskning med stærke videnskabelige miljøer selve fundamentet for at tiltrække talenter og gøre danske forskningsinstitutioner til attraktive samarbejdspartnere for erhvervslivet. Erfaringer viser netop, at de internationalt højest rangerede universiteter typisk er kendetegnet ved på én gang at være førende både på forskning og innovation.

Når det gælder universiteternes innovation, findes der i dag primært statistik for institutionernes kommercialisering af forskningsresultater i form af opfindelser, patenter og licensaftaler med erhvervslivet. I praksis er universiteternes innovationsindsats dog meget bredere. Det eksisterende datagrundlag er således langt fra dækkende. Som led i aftalen om iværksætterpakken er der derfor igangsat et ambitiøst arbejde med at udvikle flere egnede indikatorer til måling af universiteternes innovationsindsats. Der er brug for, at dette fremadrettet anvendes aktivt til at tydeliggøre, måle og udvikle universiteternes innovationsbidrag. Samtidig er det væsentligt, at arbejdet med at indsamle relevante data ikke fører til unødige administrative belastninger og merudgifter for institutionerne.

Anbefaling 1: Det skal tydeliggøres i lovgivningen, at det er en kerneopgave for offentlige forskningsinstitutioner at understøtte videnbaseret innovation og virksomhedsetablering.

Løsningsforslag: Lovgivningen skal moderniseres, så den bedre afspejler forskningsinstitutionernes rolle med viden- og teknologioverførsel og ambitionerne om at være drivkraft for dansk innovation og konkurrenceevne. Konkret skal det tydeliggøres i formålsbestemelsen i universitetsloven, at det er en del af kerneopgaven at understøtte innovation og virksomhedsetablering på lige fod med forskning og uddannelse. En sådan ændring skal give universiteterne langt større frihedsgrader i arbejdet med innovation som alternativ til detaljerede regler. Det gælder både, hvad angår udlejningsmuligheder og inkubationsaktiviteter på campus samt samarbejde med erhvervslivet om kommercialisering af viden og resultater fra forskningen.

Samtidig skal det undersøges, hvordan hospitalernes muligheder for at igangsætte innovationsaktiviteter kan udvides i regi af sundhedsloven med henblik på at understøtte den politiske ambition om, at innovation skal gøres til en kerneopgave i sundhedsvæsenet.

Anbefaling 2: Der skal opstilles nationale måltal for forskningsinstitutionernes innovationsindsats, og universiteterne bør konsekvent måles på deres videnoverførsel til erhvervslivet.

Løsningsforslag: Taskforcens anbefalinger skal føre til, at mere forskning kommer ud i erhvervslivet. Vedtagelse og implementering af anbefalingerne vil betyde, at forskningsinstitutionerne mere klart forpligtes på at løse opgaven med innovation og videnoverførsel, og at de samtidig får større frihed til at understøtte iværksætteri og engagere sig i samarbejde med erhvervslivet og investorer. Det er vigtigt, at der følges op på, hvordan denne opgave løses. Det skal gøres gennem nationale måltal og styrket data, der giver et transparent og løbende overblik over forskningsinstitutionernes performance.

I forlængelse af aftalen om iværksætterpakken i 2024 er der igangsat et ambitiøst arbejde med at udvikle bedre indikatorer for universiteternes innovationsindsats og erhvervs-samarbejde. Dette bør resultere i opstilling af konkrete måltal, der afspejler, at innovation fremadrettet bliver en del af universiteternes kerneopgave. Det kan eksempelvis være mål for antallet af universitetsbaserede startups og spinouts, samt mål for eksterne bevillinger rettet mod erhvervssamarbejde og iværksætteri.

For at sikre, at målene får reel betydning, bør de fremadrettet indgå i en styrket forventningsafstemning med universiteterne.

Der bør måles konsekvent på institutionernes performance med videnoverførsel for at skabe transparens om udviklingen og mulighed for at sammenligne på tværs og internationalt. Endvidere skal der måles på tilfredsheden med samarbejdet og forhandlingsforløbet hos de iværksættere og virksomheder, der kommercialiserer viden og opfindelser fra de offentlige forskningsinstitutioner. Det bør for eksempel ske ved, at universiteter og forskningshospitaler gennemfører en årlig survey blandt de parter, som de har indgået licensaftale med, og offentliggør resultaterne, så de er frit tilgængelige.

Anbefaling 3: Der skal etableres et stående dialogforum til at følge udviklingen i forskningsinstitutionernes innovationsindsats og sikre en tæt dialog med områdets interessenter.

Løsningsforslag: Dialogen mellem forskningsinstitutioner og virksomheder m.v. er vigtig for at sikre en fortsat udvikling af området og en løbende forventningsafstemning. Et stående dialogforum skal have til opgave at følge implementeringen af taskforcens anbefalinger og udviklingen i forskningsinstitutionernes innovationsindsats. Forummet skal årligt afrapportere til henholdsvis Uddannelses- og Forskningsministeriet og Erhvervsministeriet. Endvidere skal forummet fungere som sparringspartner for de relevante myndigheder for eksempel ved opstilling af konkrete måltal på området. Forummet skal desuden følge arbejdet med standardaftalerne - jævnfør anbefalingen om disse - og bidrage til at sikre den videre udvikling.

Deltagere bør ud over forskningsinstitutionerne også være repræsentanter fra erhvervslivet. Forummet bør sammensættes på ledelsesniveau med en tilhørende teknisk undergruppe bestående af praktikere inden for IP-aftaleindgåelse. Det foreslås, at både forummet og undergruppen sekretariatsbetjenes af Uddannelses- og Forskningsministeriet, men at universiteterne sammen med erhvervslivets repræsentanter står for det konkrete arbejde i den tekniske undergruppe med at udvikle standardaftalerne.



Bedre rammer for iværksætteri og erhvervssamarbejde på campus

Forskningsinstitutionerne skal have de bedst mulige rammer for at understøtte iværksætteri og erhvervssamarbejde på campus.

Fysisk nærhed er afgørende for at fremme dialog, idéudveksling og tværfaglige gennembrud, og universiteternes campusområder er oplagte til at understøtte dette. Det samme kan i vid udstrækning siges om adgangen til hospitalernes faciliteter.

Når vi kigger på byer og regioner, der er internationalt førende inden for innovation og iværksætteri, har de typisk stærke universiteter og forskningsmiljøer og et tæt samarbejde mellem studerende, forskere, iværksættere og virksomheder på eller omkring campus. Gode eksempler herpå er Kendall Square i Boston, som ofte fremhæves som "the most innovative square mile on the planet" og White City i London. De er i høj grad lykkedes med at understøtte den såkaldte "bump factor", som bygger på en tankegang om, at det også er i de tilfældige møder mellem aktørerne, at nye idéer og samarbejder opstår. Det er også den tankegang, der ligger bag visionerne for f.eks. Innovation District Copenhagen ved Københavns Universitet eller for SDU Science & Innovation Park Odense ved Syddansk Universitet. De danske universiteter og forskningshospitaller skal således have de bedste rammer for at kunne skabe sådanne miljøer.

Samlokalisering

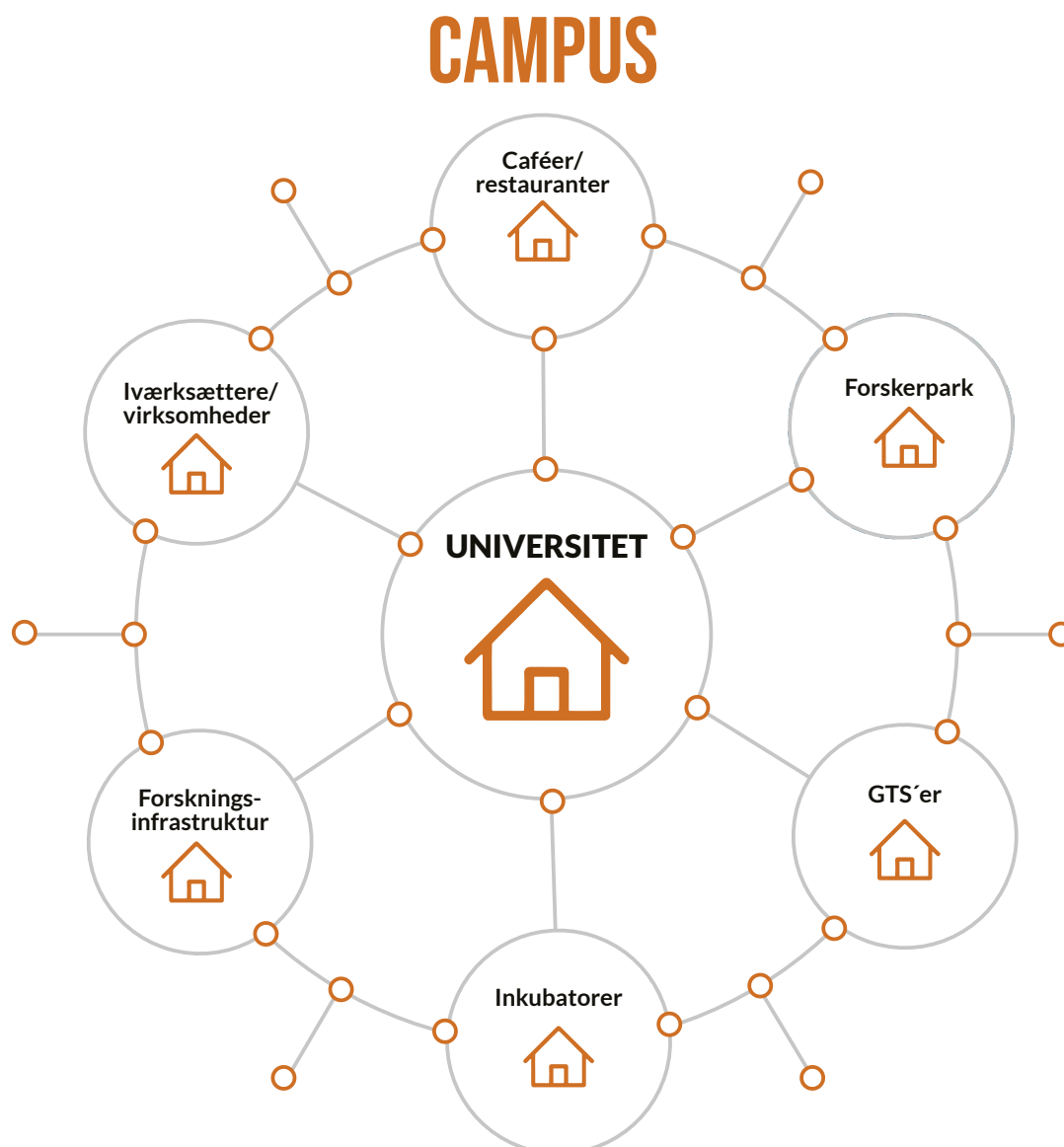
For at fremme videndeling, netværk og samarbejde på tværs af studerende, forskere, iværksættere og etablerede virksomheder er det nødvendigt at skabe rammer, hvor de kan mødes og samarbejde på campus.

Universiteterne har i dag, uden særskilt hjemmel hertil, begrænsede muligheder for at anvende ejendomme til udlejningsvirksomhed, da det er uden for universiteternes formål. Universiteterne kan dog i begrænset omfang udleje lokaler til serviceerhverv (kiosker, daginstitutioner, caféer) for at understøtte levende studie-, forsknings- og videncenter på universiteterne. Udlejningen kan alene ske i begrænset omfang, og der skal være et dokumenteret behov for det enkelte serviceerhverv hos de studerende og ansatte. Der må dertil ikke etableres serviceerhverv hos universiteterne på bymæssigt centrale placeringer, hvor sådanne funktioner allerede findes i området.

Universiteterne kan også udleje overskydende kapacitet på midlertidig basis til relevante aktører mhp. at optimere arealforbruget og sikre en effektiv bygningsdrift, men denne mulighed fremgår ikke af lovgrundlaget.

For at styrke universiteternes muligheder for samlokalisering, er der således blandt andet behov for at åbne op for deres udlejningsmuligheder til virksomheder, herunder spinouts, i forbindelse med aktiviteter relateret til universiteternes formål. Det kræver, at der etableres en formel hjemmel til udlejningen. Selvom universiteterne får mulighed for at udleje lokaler til virksomheder, kan der dog for spinouts og tidlige forskningsbaserede virksomheder i de første år være udfordringer med at betale den gældende udlejningspris. Der er således behov for at åbne op for mulighederne for at kunne tilbyde differentierede udlejningspriser til denne type virksomheder.

Der er også behov for at åbne mere op for, hvilke serviceerhverv universiteterne kan udleje lokaler til, og hvilke øvrige hensyn der skal tages med i betragtning i forhold det omkringliggende bymiljø. Alt sammen med henblik på at understøtte udviklingen af dynamiske og levende miljøer på campusområderne og med henblik på at koble campusområderne sammen med den generelle byudvikling.



Langvarig udlejning til virksomheder i større omfang sker i dag primært via forskerparker på eller tæt ved universiteternes campus. Her kan Bygningsstyrelsen eller universiteter med bygningsselveje udleje arealer eller bygninger til forskerparker. Universiteter uden bygningsselveje har derimod ikke denne mulighed i dag.

Der eksisterer i dag forskellige modeller for universiteternes engagement og medejerskab i forskerparker. I lovgivningen er der herunder skabt mulighed for, at universiteterne via egne datterselskaber kan indgå som medejere af forskerparkselskaber. Dog må der ad denne vej alene opnås en ikke-bestemmende ejerandel, hvilket begrænser mulighederne for fleksibelt at oprette nye universitetsnære forskerparkfilialer.

Adgang til hospitalernes faciliteter, såsom lokaler, udstyr og ekspertise, er også særlig afgørende for virksomheder og andre aktører i life science-sektoren. Der bør på den baggrund derfor også ses på mulighederne for at åbne for udlejning og anvendelse af hospitalslokaler og -faciliteter til eksterne aktører for at styrke samarbejde og videnoverførsel.

Flere iværksættere på universiteterne

Det er en stadig højere prioritet for de danske universiteter og hospitaler at understøtte videnbaseret innovation og iværksætteri blandt studerende og forskere, og de senere år er disse indsatser understøttet med faste bevillinger fra iværksætterpakken og via forskningsreserven.

Men det er i den forbindelse blevet tydeligt, at rammerne for indsatserne ikke helt er fulgt med. Der er i dag ikke klare regulatoriske rammer for hvilke typer af støtteaktiviteter og indsatser, universiteterne må igangsætte. Dette betyder, at der kan opleves meget forskelligartede tilbud og støtteaktiviteter på tværs af universiteterne. Der er således behov for at definere disse rammer for at understøtte, at der kan komme flere iværksættere ud af universiteterne.



Adgang til forskningsinfrastruktur og samarbejde med virksomheder om test- og demonstrationsfaciliteter

I både Danmark og EU er der et stadig større fokus på, at universiteternes forskningsinfrastruktur og test- og demonstrationsfaciliteter spiller en vigtig rolle i at omsætte forskning til nye virksomheder og innovation i erhvervslivet. Mens universiteternes forskningsinfrastrukturer allerede i høj grad understøtter forskning og uddannelse, kan den erhvervsmæssige anvendelse med fordel styrkes. Styrkede samarbejder mellem forskningsinstitutioner og virksomheder om test- og demonstrationsfaciliteter kan være til gensidig fordel for parterne, hvor samme udstyr f.eks. kan anvendes af både etablerede virksomheder, iværksættere, forskere og studerende.

En barriere er dog, at de fleste af universiteternes faciliteter primært er etableret for at understøtte forskning og forskningsbaseret uddannelse og ikke direkte er til erhvervsmæssig brug. Mange af de eksperimentelle metoder og teknikker, der anvendes på universiteterne, er endvidere så avancerede, at erhvervslivet har behov for forskningssamarbejder og kontraktforskning for at udnytte faciliteterne. Samtidig tilbyder de private, almennyttige GTS-institutter inden for en lang række felter adgang til test- og demonstrationsfaciliteter på markedsvilkår, og universiteterne bør ikke opbygge parallelle tilbud.

Men der er også en lang række områder, hvor virksomhedernes adgang til og samarbejde med forskningsinfrastrukturen kan styrkes, herunder i samarbejde med GTS-institutterne. En udfordring er dog i den forbindelse, at der kan mangle gennemsigtighed fra universiteternes side over relevante faciliteter, som virksomhederne kan få adgang til.

Både universiteterne, virksomheder og fonde har dertil ofte svært ved at gennemskue mulighederne for at samarbejde om og saminvestere i etablering og drift af forskningsinfrastruktur, herunder test- og demonstrationsfaciliteter. Dette gælder særligt, fordi de forskellige samarbejdsformer, der både involverer private og offentlige aktører, er bundet op på forskellige statsstøtterelevante hensyn. Meget er således allerede muligt efter gældende lovgivning, men mulighederne anvendes ikke i tilstrækkeligt omfang, fordi reglerne på området er svære at gennemskue.

Anbefaling 4: Universiteterne skal have udvidede muligheder for at udleje lokaler til virksomheder på markedsvilkår i forbindelse med aktiviteter relateret til universitetets formål samt bedre muligheder for at huse forskerparkfilialer.

Løsningsforslag: Med henblik på at øge interaktionen mellem forskere, iværksættere og virksomheder, skal universiteterne have udvidede muligheder for at udleje lokaler til virksomheder i forbindelse med aktiviteter relateret til universitetets formål. Udlejningen til virksomheder skal ske på markedsvilkår og være i overensstemmelse med statsstøttereglerne.

For spinouts og tidlige forskningsbaserede virksomheder bør der gives mulighed for at forskningsinstitutionerne kan tilbyde mere lempelige vilkår i de første år, f.eks. gennem differentierede huslejemodeller eller særlige adgangsordninger, så barrierer for etablering mindskes uden at tilsidesætte statsstøttereglerne og reglerne om ligebehandling.

Det bør også undersøges nærmere, hvordan hospitalerne kan gives de samme muligheder for udlejning og anvendelse af egne lokaler og -faciliteter til eksterne aktører.

Universiteterne skal også have udvidede muligheder for at udleje lokaler på markedsvilkår til flere typer af serviceerhverv. Lovgrundlagets definitioner af, hvad der udgør serviceerhverv, skal derfor udvides og forudsætningen om, at etableringen ikke må være i konkurrence med øvrige funktioner i et byområde, skal også justeres.

Den længerevarende udlejning til virksomheder på universiteternes områder i større omfang bør fortsat ske i regi af forskerparker, som kan integreres i universiteternes områder, f.eks. som forskerparkfilialer. Der bør i den sammenhæng være mere fleksible rammer for, at universiteterne kan samarbejde med forskerparker, blandt andet ved at stille lokaler og faciliteter på campus til rådighed gennem egne selskaber. Herunder skal det gøres muligt, at universiteternes datterselskaber kan eje en majoritetsandel (over 50 pct.) af forskerparkselskaber, forudsat at der også indgår en privat aktør som medejer. Samtidig bør lovgivningens gældende loft for universiteters kapitalindskud i egne datterselskaber kunne overskrides, når dette er begrundet i medejerskab af forskerparkselskaber.

Anbefaling 5: Universiteternes rammer for at udbyde innovations- og inkubationsaktiviteter skal styrkes og tydeliggøres i lovgivningen.

Løsningsforslag: For at universiteterne kan understøtte flere potentielle iværksættere, skal det præciseres i relevant lovgivning, at universiteterne kan anvende deres basis- og innovationsmidler samt øvrige tilskud til at tilbyde en bred vifte af innovations- og inkubationsaktiviteter. De understøttende aktiviteter skal primært være rettet mod studerende, dimittender og forskere, der er tilknyttet universitetet. Derudover skal universitetet også kunne udbyde aktiviteter til private og relevante offentlige aktører, herunder hospitaler, så længe det involverer samarbejde med universitetet, hvor formålet er at nyttiggøre viden. Tilbuddene skal være i overensstemmelse med gældende regelsæt, herunder statsstøttere reglerne. Det vil være op til universiteterne at sikre, at de gældende regler og betingelser overholdes.

Innovations- og inkubationsaktiviteter kan bl.a. være at formidle muligheder for eksterne rådgivningsydelser ved virksomhedsetablering samt understøtte adgang til laboratorier, værksteder, udviklingsfaciliteter, kontorpladser (for forskere, studerende og dimittender) og forskningsinfrastruktur. Derudover kan universiteterne uddele priser og puljemidler til entreprenante studerende og forskere, ligesom de kan formidle muligheder vedr. indhenting af kapital eller iværksætterlegater samt tilbyde administration af eksterne legater til startups.

Det kan desuden undersøges, om hospitalerne bør have en klarere hjemmel og muligheder for at udbyde inkubationsaktiviteter, herunder indkøb af egne udviklede løsninger.

Anbefaling 6: Virksomhedernes adgang til forskningsinfrastruktur, herunder test- og demonstrationsfaciliteter, skal lettes ved, at der udarbejdes en vejledning for hensigtsmæssige samarbejds- og finansieringsmodeller. Der skal også skabes mere gennemsigtighed og forbedret oplysning om tilgængelige faciliteter og vilkår.

Løsningsforslag: Virksomhederne skal have bedre adgang til forskningsinfrastruktur, herunder test og demonstrationsfaciliteter på universiteterne. Dette skal ske på markedsvilkår. For at sikre, at reglerne på området er nemmere at gennemskue, skal der udarbejdes en vejledning om hensigtsmæssige samarbejds- og samfinansieringsmodeller for etablering og drift af faciliteter, der kan anvendes til forskning og udvikling. Med afsæt i erfaringer med og behov for offentligt-private partnerskabsmodeller, udmøntningsmodeller samt håndtering af potentielle regulatoriske barrierer, herunder ift. statsstøttere reglerne vil vejledningen bestå i et eksempel-katalog, der illustrerer for virksomhederne og øvrige aktører, hvilke muligheder der er for at samarbejde med universiteterne, GTS-institutterne og de private fonde om samfinansiering og anvendelse af test- og demonstrationsfaciliteter. Vejledningen forventes færdiggjort med udgangen af 2025. Arbejdet drives af Uddannelses- og Forskningsstyrelsen.

Forskningsinstitutionerne skal også skabe mere gennemsigtighed, herunder transparens om vilkår, i forhold til virksomhedernes muligheder for at få adgang til forskningsinfrastruktur ved, at de på tværs udarbejder principper, som understøtter virksomheders adgang og anvendelse, hvor det er relevant. Dette bør ske i et tæt samarbejde med GTS-institutterne.

Forskningsinstitutionerne skal dertil synliggøre eksisterende test- og demonstrationsfaciliteter på Virksomhedsguiden.

BOKS 1:

Der findes en række forskellige muligheder for virksomheder og fonde til at medinvestere i test- og demonstrationsfaciliteter og anden forskningsinfrastruktur på universiteterne eller et GTS-institutterne, herunder eksempelvis:

Direkte finansiering: Hvor én eller flere virksomheder bidrager med udstyr, know-how og/eller medfinansiering, mens universitetet stiller faciliteter og forskere til rådighed. Ejerskab og brugsret deles mellem parterne ifølge en samarbejdsaftale.

Fondsfinansiering: Hvor en ekstern fond, f.eks. Innovationsfonden eller en privat fond støtter etableringen af test- og demonstrationsfaciliteter, f.eks. et laboratorium, med henblik på f.eks. at stille faciliteterne til rådighed for både universitetets forskere og iværksættere og SMVer. Samarbejdet vil typisk ske gennem en partnerskabskontrakt.

Konsortiemodel: Hvor flere virksomheder, universiteter/GTS'er går sammen i et større konsortium (ofte via nationale/europæiske programmer), og opretter/driver testfaciliteter i fællesskab med henblik på både egen anvendelse og at stille faciliteterne til rådighed for egen brug og f.eks. iværksættere og SMVer. Samarbejdet sker typisk gennem konsortieaftale, der klarlægger samarbejds- og rettighedsforhold.

Samarbejdsmodellerne vil skulle tage højde for offentlige institutioners hjemler og for statsstøttere reglerne.

Attraktive vilkår ved udnyttelse af opfindelser fra forskningen

Iværksættere skal have mere attraktive vilkår, når de indgår aftaler om kommercialisering af opfindelser fra forskningen.

Siden årtusindskiftet har det været muligt for danske universiteter og forskningshospitaler at engagere sig i kommercialisering af opfindelser. Lovgivningen betyder, at institutionerne kan overtage retten til egne medarbejders opfindelser og indgå aftaler med private virksomheder om at udnytte sådanne rettigheder kommercielt. Endvidere kan institutionerne afholde udgifter til patentbeskyttelse og techtrans-enheder til at drive arbejdet med teknologioverførsel.

Inden for lovgivningens rammer er der betydelig fleksibilitet om institutionernes aftaler med private virksomheder om at udnytte retten til opfindelser. Det er således op til parterne at forhandle de konkrete aftalevilkår. På den ene side giver aftalefriheden institutionerne mulighed for at imødekomme virksomhedernes individuelle ønsker. På den anden side skaber den mindre gennemsigtighed om de vilkår, som virksomhederne kan forvente at opnå.

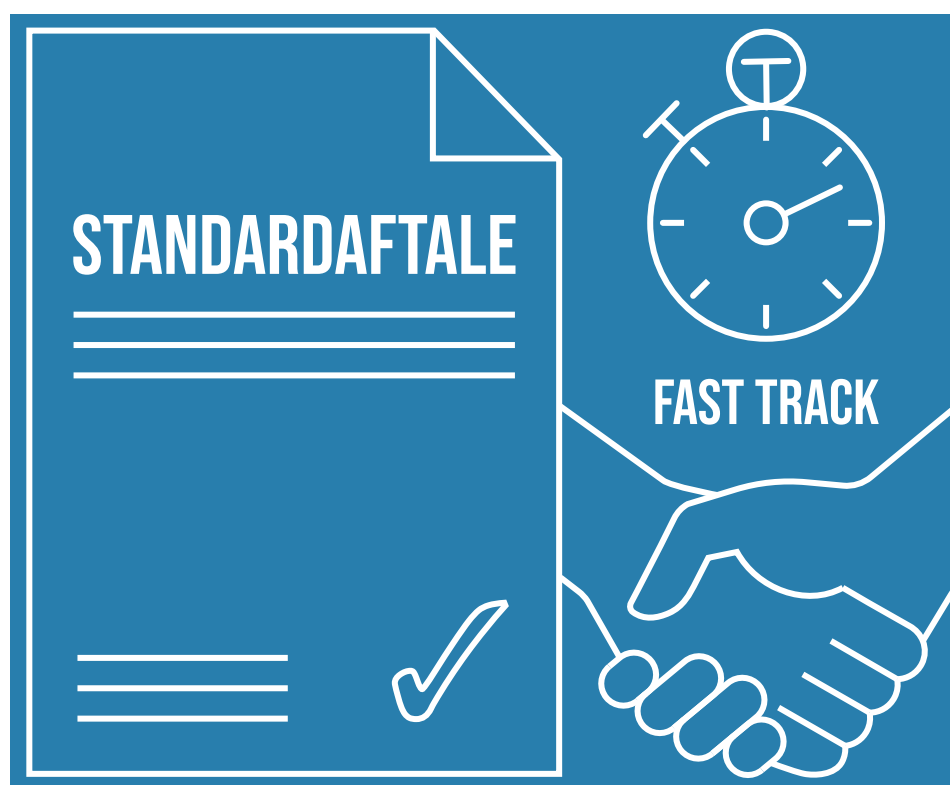
De enkelte forskningsinstitutioner har hver især udviklet forskellig praksis ved salg af patenter og licenser, og de tilbudte aftalevilkår varierer fra sted til sted. Dette kan være en udfordring ikke mindst for iværksættere, der ofte savner forudsætninger for at indgå i forhandling om juridisk komplekse IP-aftaler. Samtidig opleves beslutningsprocesserne som langstrakte, og de tilbudte vilkår opfattes nogle gange som en hindring for, at iværksættervirksomheden kan tiltrække eksterne investorer og udvikle sig. Det kan f.eks. dreje sig om muligheden for at opnå ejerskab til IP-rettigheder eller prisen og betalingsmodellen ved udnyttelse af institutionernes rettigheder.

Lovgivningen fastsætter ikke direkte krav til institutionernes indtjening ved teknologioverførsel. Prissætning af institutionernes rettigheder følger EU's statsstøtteregele og generelle statslige regler for salg af ydelser. Her opereres der typisk med et princip om transaktioner på markedsvilkår, uanset at der i praksis sjældent findes et marked med flere potentielle aftagere for de ofte meget umodne opfindelser fra forskningen. Både universiteter og virksomheder oplever, at statsstøtteregele er komplicerede, og at kravet om

at agere på markedsvilkår er uhensigtsmæssigt og svært at leve op til. Det gælder både i Danmark og resten af Europa. I deres indledende arbejde med en kommende 'Innovation Act' har Europa Kommissionen derfor tilkendegivet et ønske om at smidiggøre statsstøtte-reglerne på området.

En anden udfordring er, at der blandt forskere kan være urealistiske forventninger til, hvad opfindelser er værd. Nogle steder har det givet en incitamentsstruktur, hvor det handler om at maksimere indtjeningen for den enkelte IP. Det kan medføre lang ventetid for iværksætteren og en prissætning, der reelt kan betyde, at mindre IP kommer ud på markedet.

For at imødegå disse udfordringer, er der brug for i højere grad at harmonisere institutionernes praksis med aftaleindgåelse og tilbyde standardiserede aftalevilkår, der er attraktive for iværksættere, og som medfører kortere sagsbehandlingstid. Samtidig er der behov for at fremtidssikre lovgivningen, så nationale regler ikke står i vejen for at udnytte eventuelt kommende lempelser af EU's statsstøtteregler ift. iværksættere og prissætning af rettigheder fra forskningen.



Der skal således indledningsvist udarbejdes standardaftaler om licensering af IP målrettet iværksættere og spinouts inden for udvalgte brancher som forskningsinstitutionerne skal anvende. Disse aftaler skal danne grundlag for øvrige standardaftaler målrettet etablerede virksomheder og øvrige brancher.

Når standardaftalerne videreudvikles, kan der hentes inspiration fra de universiteter, der internationalt klarer sig bedst med teknologioverførsel. Netop de steder ser vi, at enkle og gennemskuelige modeller - med eller uden ejerandele fra universiteterne - giver spinouts stærkere vækstbetingelser og bedre adgang til kapital. Målet er, at Danmark bliver det land i Europa, hvor det er smidigt at kommercialisere forskning fra universiteterne.

Det er afgørende, at anvendelsen af standardaftalerne bliver forpligtende for forskningsinstitutionerne. Det vil altid være forskningsinstitutionens afgørelse, om den ønsker at indgå

aftale med en given part om kommercialisering af en opfindelse. Herunder kan der indgå både kommercielle og bredere samfundsmæssige hensyn. Men når der indledes forhandling om kommercialisering, skal iværksætteren altid kunne vælge at indgå en aftale på de vilkår, der fremgår af standardaftalen.

For at lette etablering af spinoutvirksomheder fra forskningen er der i lovgivningen åbnet mulighed for, at institutionerne kan tage betaling i form af ejerandele i virksomheden frem for at kræve kontant betaling. Den bagvedliggende tanke har været, at iværksættere herved slipper for at skulle rejse midler til betaling af IP-rettigheider på et tidspunkt, hvor kapitalgrundlaget fortsat er spinkelt. Lovgivningen tillader, at institutionerne ved sådant apportindskud af rettigheder i princippet kan opnå en ejerandel på op til 50 procent.

Det er en opgave for det private marked at kommercialisere opfindelser, og så høje ejerandele kan medføre, at det er vanskeligt at tiltrække andre investorer. Der er derfor behov for en klar og skærpet grænse for forskningsinstitutionernes ejerandel i denne type spinouts. Taskforcen ønsker, at universiteterne i hovedreglen skal engagere sig gennem indirekte medejerskab af risikovillige investeringsfonde i stedet for selv at tage ejerandele i spinoutvirksomheder jævnfør anbefalingen om universiteternes datterselskaber.

For at skabe incitament til at frembringe og nyttiggøre opfindelser indgår der i lovgivningen et princip om overskudsdeling mellem institutionen og de forskere, der står bag en given opfindelse. Princippet om overskudsdeling gælder begge veje, både hvor institutionen, og hvor forskerne selv udnytter rettighederne til en opfindelse kommercielt. Nogle steder har institutionerne fastsat interne regler, der åbner for at gøre krav på op til en tredjedel af forskernes overskud. Dette kan potentielt stå i vejen for forskere med iværksætterambitioner eller for forskerens videresalg af rettigheder til en kommerciel virksomhed. Hvor det er tilfældet, er der derfor behov for, at institutionerne sænker eller helt afstår fra deres krav om andel i overskuddet.

En yderligere barriere er, at lovgivningen i dag alene giver hjemmel for institutionerne til at afholde udgifter i forbindelse med kommercialisering af opfindelser, der kan beskyttes med patent eller brugsmodel eller har karakter af software. Endvidere kan der alene opereres med overskudsdeling til egne ansatte i forbindelse med patenterbare opfindelser. Imidlertid er meget af den innovation, der foregår på forskningsinstitutionerne, ikke knyttet til patenterbare opfindelser. Det gælder f.eks. know-how, forretningsmodeller, copyrights og i stigende grad software og kunstig intelligens. For bedre at afspejle nye forretningsmuligheder i erhvervslivet er der således behov for at udvide lovgivningens gyldighedsområde, så institutionerne utvetydigt har mulighed for at engagere sig i kommerciel nyttiggørelse også af sådanne former for frembringelser.

Anbefaling 7: Der skal være fælles IP-standardaftaler, som alle forskningsinstitutioner forpligtes til at tilbyde, hvilket skal gøre det hurtigere og nemmere for iværksættere at få adgang til IP.

Løsningsforslag: Etablering af en række standardaftaler skal gøre det billigere og hurtigere for iværksættere at indgå aftale med forskningsinstitutioner om udnyttelse af IP-retigheder. Aftalerne skal sikre, at der tilbydes attraktive og harmoniserede vilkår ved forhandling af licens- og salgsaftaler på tværs af de danske universiteter, og de skal også kunne anvendes ved aftaleindgåelse med regionernes forskningshospitaller. Standardaftalerne skræddersys til forskellige brancher.

Universiteterne skal i lovgivningen forpligtes til at tilbyde disse standardaftaler som led i et forhandlingsforløb, og uddannelses- og forskningsministeren skal bemyndiges til at fastsætte regler for sådanne aftaler. Det er frivilligt for iværksætterne, om de ønsker at anvende aftalen. Taskforcen har i dialog med områdets interessenter udarbejdet et sæt af standardaftaler, der er målrettet iværksættere og spinouts indenfor henholdsvis life science, software og deep tech. Standardaftalerne er vedhæftet taskforcens rapport jf. bilag, herunder en læsevejledning, der skal sikre tydelig kommunikation og forståelse af de komplekse kontraktjuridiske indhold. Taskforcen anbefaler, at de udarbejdede standardaftaler implementeres umiddelbart, så forskningsinstitutionerne hurtigst muligt kan tilbyde dem til iværksættere og spinouts.

Det er forskningsinstitutionerne og erhvervslivets organisationer, der har udarbejdet og tilsluttet sig aftalerne, hvilket skal skabe tillid for iværksætterne til, at de tilbudte aftalevilkår er fair og efterlever gældende regler. Erhvervsorganisationerne forventes at bistå med at markedsføre aftalerne og skal opfordre deres medlemmer til at bruge dem. Standardaftalerne kan gennemføres væsentligt hurtigere end traditionelle forhandlinger, og taskforcen lægger derfor op til, at der fastsættes sagsbehandlingstider, herunder at standardaftalerne skal kunne indgås på få uger.

Der vil løbende være behov for at videreudvikle og tilpasse standardaftalerne til specifikke brancher eller teknologiområder, ligesom det skal sikres, at de kommercielle vilkår i standardaftalerne efterlever statsstøttere reglerne. Det videre arbejde med at udvikle nye standardaftaler målrettet øvrige målgrupper, herunder særligt etablerede virksomheder skal varetages af en teknisk undergruppe til det stående dialogforum jævnfør anbefaling 3. Den tekniske undergruppe skal også sikre, at de fastsatte royaltyintervaller er indenfor EU's statsstøttere regler og henholder sig til taskforcens anbefalinger om statsstøtteminimum.

Anbefaling 8: Aftaler om udnyttelse af IP-rettigheder skal indgås på lempelige vilkår inden for rammerne af EU's statsstøtteregele. Det er ikke et formål med teknologioverførsel at generere overskud til institutionerne.

Løsningsforslag: Forskningsinstitutionernes viden- og teknologioverførsel er offentligt finansieret, og har til formål at skabe merværdi for samfundet – ikke at generere overskud til institutionerne. Indtægter fra forskningsbaserede ydelser og rettigheder kan være med til at fremme en innovativ kultur på forskningsinstitutionerne, men det er ikke formålet med indsatsen.

Det skal være så økonomisk attraktivt som muligt for iværksættere at udnytte IP-rettigheder fra danske universiteter og forskningshospitalet. For at give de bedste muligheder for, at teknologien kan modnes og skaleres, bør prissætning af IP-rettigheder således ikke overstige, hvad statsstøtteregele foreskriver. Såfremt en kommende EU-regulering giver nye muligheder for at yde statsstøtte, f.eks. via salg af patenter og licenser fra forskningsinstitutionerne under markedspris, bør det nationale regelgrundlag på området ikke være til hinder for dette.

De nuværende bestemmelser i lovgivningen om, at forskningsinstitutionernes transaktioner med private skal ske på markedsvilkår, bør derfor justeres. Det bør i stedet fremgå, at aftaler, som virksomheder indgår om kommercialisering af IP-rettigheder, alene skal respektere de til enhver tid gældende statsstøtteregele fra EU. En sådan reduktion ift. kravet om markedsprisen i national lovgivning vil også være en fremtidssikring ift. eventuelt kommende lempelser fra Europa Kommissionen.

Anbefaling 9: Der skal fastsættes et hensigtsmæssigt loft for forskningsinstitutioners ejerandel ved indskud af IP-rettigheder i spinout virksomheder.

Løsningsforslag: Lovgivningens regler om forskningsinstitutioners apportindskud af IP-rettigheder i iværksættervirksomheder bør justeres. Af hensyn til både iværksættere og investorer bør forskningsinstitutionerne som udgangspunkt ikke tage ejerandele i virksomheder, medmindre virksomheden selv ønsker det.

Det skal altid være spinouten selv, der vælger, om adgang til eller selve IP betales med kontanter, med ejerandele, igennem royalties eller milepæle, eller med en kombination af disse. Hvis virksomheden ønsker, at institutionen tager ejerandele, bør der være et loft på maksimalt 5 pct. af de samlede ejerandele.

Anbefaling 10: Det skal være mere attraktivt for forskningsinstitutionernes ansatte at engagere sig i innovation og nyttiggørelse af opfindelser.

Løsningsforslag: Forskningsinstitutionerne bør justere deres interne regler for overskudsdeling ved kommercialisering af opfindelser, så der bliver større incitament for ansatte med iværksætterambitioner. Hvor institutionerne overlader det til en ansat selv at udnytte rettighederne til egen opfindelse, bør det ske uden betaling, eller i helt særlige tilfælde ved maksimalt at gøre krav på 10 pct. af overskuddet over en given periode, f.eks. i 10 år. Samme løft bør gælde, hvis institutionerne tilbageleverer en opfindelse, som de opgiver selv at kommercialisere, uanset om de i mellemtiden måtte have investeret i at udvikle opfindelsen.

Ud over dette bør forskningsinstitutionerne arbejde bredt med at styrke forskernes incitamenter til innovation, herunder gennem lønpolitikken, meritering, rådgivning, adgang til inkubationsmiljøer og anerkendelse af innovationsaktiviteter som en del af forskerens karriereudvikling.

Anbefaling 11: Forskningsinstitutionerne skal kunne engagere sig i nyttiggørelse af viden og resultater fra alle typer af forskning, også hvor der ikke indgår patenter.

Løsningsforslag: Ud over patenterbare opfindelser frembringer forskningsinstitutionerne mange typer af viden og resultater, som potentielt kan udnyttes kommercielt. For at dette potentiale kan udnyttes fuldt ud, bør institutionerne gives tydelig hjemmel til at engagere sig i nyttiggørelse af alle former for frembringelser, der udspringer fra deres forskning og undervisning. Herunder skal der sikres hjemmel for institutionerne til at engagere sig i nyttiggørelse af knowhow mv., også hvor der ikke indgår IP. Dette gælder også for hospitaler.

Samtidig skal der skabes hjemmel til at honorere ansatte, der har bidraget til sådanne frembringelser på lige fod med ansatte, der har bidraget til patenterbare opfindelser

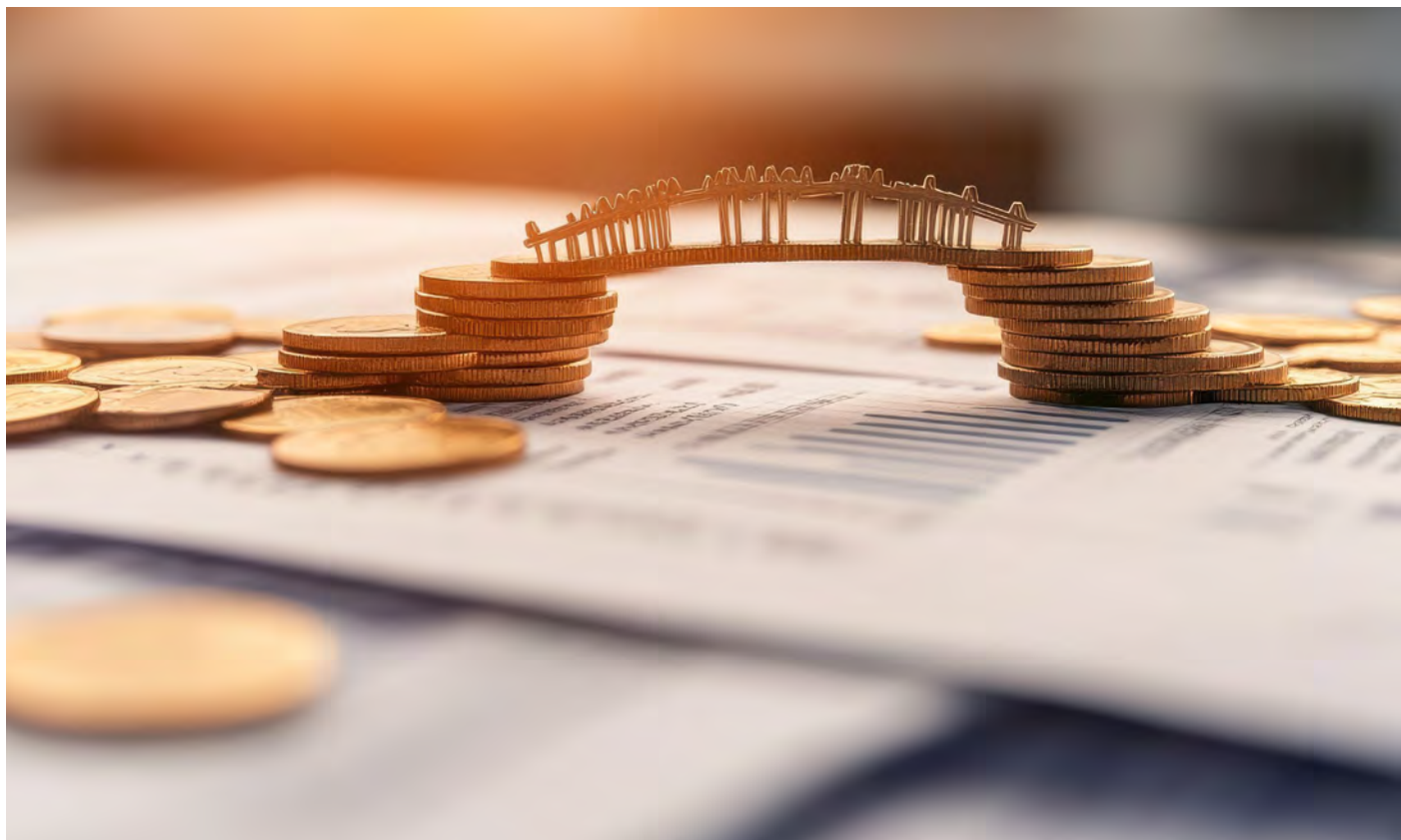
Mere samarbejde mellem forskningsinstitutioner og kapitalmarkedet

Der skal bygges stærkere broer fra de offentlige forskningsinstitutioner til kapitalmarkedet.

En stærkere bro mellem forskningsmiljøerne og erhvervslivet kan understøtte et mere dynamisk og højteknologisk erhvervsliv. For at lykkes med dette, er der behov for adgang til både "blød" og "hård" kapital. Tilskud og offentlige støtteordninger spiller en væsentlig rolle i virksomhedernes første, højrisikable udviklingsfaser. For at iværksættere, herunder forskningsbaserede iværksættere, kan skalere deres forretningsmodel og tiltrække private investeringer, er det nødvendigt med adgang til risikovillige lån og tålmodige egenkapitalinvesteringer. Når teknologien er uprøvet, og markedet endnu ikke er dokumenteret, kan det også være nødvendigt med offentlig involvering for at bygge bro til det private kapitalmarked.

Danske universiteter kan organisere dele af aktiviteten med teknologioverførsel i egne datterselskaber. Hidtil har denne mulighed været udnyttet i begrænset omfang, primært som en metode til samarbejde med eksterne investorer om udvikling af spinout virksomheder fra forskningen. Datterselskaberne kan i dag bl.a. stifte og erhverve ejerandele i selskaber, der modner opfindelser fra forskningen, herunder ved opfølgende investeringer. En begrænsning i lovgivningen er imidlertid, at institutionernes datterselskaber alene kan have ejerandele i selskaber med status af aktie- eller anpartsselskab, hvilket i praksis udelukker indskud i professionelle investeringsfonde, der gennem egenkapitalinvesteringer og konvertible lån kan løfte iværksættervirksomheder fra universiteterne videre frem. For bedre at bygge bro fra forskningen til kapitalmarkedet er der derfor brug for at justere lovgivningen på dette punkt.

En anden begrænsning i lovgivningen er, at universiteternes datterselskaber ikke selv må yde lån, herunder ansvarlig lånekapital, eller kaution eller stille anden form for sikkerhed. Det begrænser muligheden for at anvende de finansielle instrumenter, der normalt bruges af private investorer til at understøtte unge virksomheder i deres tidligste faser. I praksis betyder det, at universiteternes datterselskaber ikke kan benytte konvertible lån – et udbredt og gennemprøvet instrument, hvor investeringen på et senere tidspunkt kan omdannes til ejerandele, når der tiltrækkes ekstern kapital. Adgang til at kunne yde konvertible lån ændrer ikke datterselskabernes rolle, men vil gøre det muligt at agere på markedsvilkår med de samme værktøjer som private investorer – blot med fokus på et tidligere stadie, hvor markedet typisk endnu ikke går ind.



Samtidig er der dog brug for at overveje rækkevidden af datterselskabernes engagement i startups. Lovgivningen fastslår, at datterselskaberne ikke må opnå bestemmende ejerandele - altså normalt under 50 pct. Denne grænse kan overskrides ift. startups, der modner tidlige opfindelser fra forskningen. Dog skal der ved erhvervelse af ejerandele, som overstiger 15 pct. være en exit-strategi. Det er taskforcens opfattelse, at muligheden for ejerandele på mere end de 15 pct. ikke er hensigtsmæssig, da den udtynder iværksætterens egen andel, særligt når der kommer yderligere investorer om bord.

Innovationsfonden og Danmarks Eksport og Investeringsfond (EIFO) spiller begge en central rolle i at give iværksættere en nemmere overgang fra de tidligere til de senere stadier i deres udvikling. I fasen forud for kapitalmarkedet, har Innovationsfonden gennem en årrække drevet programmet Innoexplorer, der yder tilskud til proof of concept-projekter internt på offentlige forskningsinstitutioner. Programmet er dimensioneret af Innovationsfondens bestyrelse inden for de rammer, der afsættes til fonden på de årlige bevillingslove, herunder særligt via den del af fondens bevilling, der ikke er tematisk øremærket. Succesraten for ansøgninger til Innoexplorer-programmet har i 2024 været på knap 40 pct. Samtidig er det indtrykket, at nogle institutioner grundet den skarpe selektion fravælger at indsende ellers kvalificerede ansøgninger. Samlet peger det på et væsentligt ufinansieret potentiale.

Hidtil har der på forskningshospitalerne ikke været samme bevågenhed om Innovationsfondens proof of concept-midler som hos universiteterne. Der kan således også være behov for en styrket promovning af mulighederne særligt i forhold til kommerialisering af innovationer på hospitalsområdet.

Kapitalmarkedet er drevet af private investorer, som yder finansiering til virksomheder. EIFO spiller en central rolle som investor og i at få aktiveret de private investorer, så det er attraktivt at yde finansiering til risikofyldte virksomheder, herunder til videnbaserede iværksættere.

I forbindelse med aftalen om iværksætterpakken er der etableret en fast bevilling på finansloven til at styrke universiteternes innovationsindsats og virksomhedssamarbejder. Midlerne går blandt andet til at afprøve potentielle kommercialiseringsideer, som efterfølgende kan blive modnet videre via Innovationsfondens iværksætterrettede programmer. For institutionerne er denne form for discovery-midler væsentlige, blandt andet fordi de gør det muligt hurtigt at afprøve tidlige kommercialiseringsideer, uden at skulle afvente Innovationsfondens ansøgningsrunder.

Af det nuværende bevillingsniveau på ca. 100 mio. kr. årligt til universiteternes innovationsindsats dækker den faste ramme kun omkring en fjerdedel, mens resten er tilført via de etårige aftaler om forskningsreserven. For universiteternes mulighed for at tilrettelægge mere langsigtede indsatser på området udgør denne manglende bevillingsstabilitet en reel udfordring. Universiteternes viden- og teknologioverførsel er ikke selvfinansierende. For effektivt at understøtte den tidlige modning af iværksættervirksomheder fra forskningen er der således behov at sikre bevillingsstabilitet og et løft af den samlede innovationsindsats på forskningsinstitutionerne.

Anbefaling 12: Universiteterne skal via egne datterselskaber gives bedre mulighed for medejerskab af risikovillige investeringsfonde som alternativ til selv at tage ejerandele i startups.

Løsningsforslag: Det er afgørende, at startups fra offentlige forskningsinstitutioner får adgang til den nødvendige kapital i de tidlige faser. Her spiller det private kapitalmarked en central rolle. For at styrke broen mellem universiteterne og kapitalmarkedet foreslås det, at universiteternes datterselskaber skal kunne agere som f.eks. Limited Partners i professionelle fonde, der målrettet investerer i og modner universitetsbaserede startups – som alternativ til at universiteterne selv tager direkte ejerandele i startups.

Universiteternes datterselskaber skal gives mulighed for at investere via anbringelse af kapital (likvide midler) i fonde, der er omfattet af lov om forvaltere af alternative investeringsfonde m.v. Dog skal det være en forudsætning, at datterselskabernes investeringer følger markedsinvestorprincippet, så datterselskabernes indskud ikke får karakter af statsstøtte. Denne model sikrer målrettet risikovillig kapital til universitetsbaserede startups i de tidlige faser og styrker broen mellem forskningsmiljøer og kapitalmarkedet gennem professionel fondsinvestering.

Universiteternes datterselskaber bør fremadrettet gives mulighed for at operere med konvertible lån. Kommercialisering via universiteternes datterselskaber bør dog kun ske, hvor iværksætteren selv ønsker det, og datterselskabets ejerandel bør ikke overstige 15 pct. Taskforcen finder således, at muligheden for at investere som Limited Partner i private kapitalfonde er en bedre måde for universiteterne at investere i end via direkte investering gennem datterselskaberne. Endvidere harmonerer det med, at forskningsinstitutionerne i lovgivningen grundlæggende er tiltænkt en rolle som passive investorer, og at afgivelse af store ejerandele til passive investorer tidligt i forløbet kan være u hensigtsmæssigt for iværksætteren.

Anbefaling 13: Der skal sikres et varigt løft i midlerne til innovation og modning af tidlige opfindelser på forskningsinstitutionerne, der kan muliggøre en udbygning af indsatsen.

Løsningsforslag: Ved at gøre innovation til en del af forskningsinstitutionernes lovpligtige formål, følger også en forventning til institutionerne om at allokere flere økonomiske ressourcer til området.

Forskningsinstitutionernes innovationsindsats omfatter en hel fødekæde fra idé til spinout: tidlig rådgivning og modning, dækning af patentomkostninger, proof of concept-aktiviteter og understøttelse af iværksættere. For at styrke denne fødekæde og kunne realisere de lempeligere vilkår for spinouts og iværksættere i forbindelse med standardaftaler for teknologioverførsel, skal der sikres en fast og flerårig finansiering.

Taskforcen noterer sig, at regeringen med iværksætteraftalen og de seneste års forskningsreserver har styrket universiteternes bevilling til innovation. Den eksisterende bevilling til styrkelse af universiteternes innovationsindsats bør fremadrettet udbygges og gøres flerårig inden for den samlede 1-procents målsætning for den offentlige investering i forskning. Midlerne bør kunne dække hele spektret, fra interne rådgivnings- og modningsforløb til patentopnåelse, og beskyttelse samt proof of concept-finansiering.

Innovationsfondens InnoExplorer-program udgør dertil et vigtigt redskab i dette økosystem. Programmet bør styrkes med flere midler og videreudvikles, så endnu flere projekter kan bringes fra tidlig forskning frem til et stadie, hvor de kan tiltrække privat kapital. Samtidig opfordrer taskforcen Innovationsfonden til aktivt at promovere programmet over for forskningshospitalerne, så de også kan udnytte mulighederne.

Medlemmer af Taskforcen

David Dreyer Lassen , formand	<i>Rektor</i> Københavns Universitet
Mikkel Leihardt , næstformand	<i>Direktør</i> Uddannelses- og Forskningsstyrelsen
Anders Thusgaard , næstformand	<i>Erhvervspolitisk direktør</i> Erhvervsministeriet
Anne-Marie Engel	<i>Uddelingschef</i> LEO Fondet
Malene Fischer	<i>Forskningsdirektør</i> Rigshospitalet
Søren Kvorning	<i>CEO</i> Kamstrup
Britt Meelby Jensen	<i>CEO</i> Ambu
Lars Moltsen	<i>Founder og CEO</i> Sternula
Christine Nellemann	<i>Prorektor</i> Danmarks Tekniske Universitet
Lone Ryg Olsen	<i>Erhvervsdirektør</i> Aarhus Universitet
Line Kloster Pedersen	<i>Founder og CEO</i> Visibuilt
Marianne Philip	<i>Næstformand</i> Bitten & Mads Clausens Fond
Lars Rasmussen	<i>Bestyrelsesformand</i> Coloplast
Mikkel Skovborg	<i>Senior Vice President</i> Novo Nordisk Fonden
Jesper Wengel	<i>Dekan, Engineering</i> Aalborg Universitet